

*Become a Teacher
Стани учител*

УЧИЛИЩЕ ЗА ЧЕТЕНЕ

Петя Георгиева

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“

Христина Димитрова

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“

Резюме. Споделя се опит от „Училище за четене“ – неформално образование в първи клас. Амбицията е да се насърчи детското четене, включително в свободното време и за удоволствие. Ефектите се доказват чрез анализ на анкетно проучване с ученици.

Keywords: reading, informal education, first grade, a wide range of reader's communities

1. Увод в изследването

Обект на изследване е четенето, като базисно културно умение в начална училищна възраст. **Предмет на изследване** са възможностите на неформалното образование¹⁾ за целенасочено насърчаване на четенето от първата година в училище и хармонично, многостранно изграждане на детската личност. **Целта** е: на основата на анкета с първокласници, участващи в „Училище за четене“ (ПИГ, дейност по интереси), да се докажат възможностите на неформалното образование за целенасочено насърчаване на четенето от първата година в училище и хармонично, многостранно изграждане на детската личност. **Хипотезата** е: ако се направи анализ на данни от анкета с първокласници, участвали в „Училище за четене“ (ПИГ, дейност по интереси), ще се аргументират възможностите на неформалното образование за целенасочено насърчаване на четенето от първата година в училище и хармонично, многостранно изграждане на детската личност. Основен **изследователски метод** е анкета.

2. Теоретични основи

2. 1. Феноменът „четене“ – нещо повече от владееене на писмен код

Четенето е базисно умение, необходимо за успешен живот в съвременния свят. То е нещо повече от владееене на писмен код. Четене е в основата на всеки образователен процес. То е „ключ“ за придобиване на знания, опит и култура, за духовно развитие и усъвършенстване на човека.

2. 2. Формиране на умения за четене – начална училищна възраст

Овластяването на четенето в начална училищна възраст се обвързва с формирането на две основни групи умения: а) умения за декодиране (техника на четене); б) умения за разбиране на прочетеното (съзнателност при четене). Тези групи умения са в пряка връзка и взаимодействие. Съзнателността се определя като основна цел на четенето, а техниката на четене – като средство за постигане на целта (Mandeva, 2015). Съвременна образователна тенденция е ползване на четенето за социални цели от ранните етапи на овладяване на писмеността (Zdravkova, 2009).

2. 3. Мотивацията – водещ фактор за формиране на умения за четене в начална училищна възраст

Откъде започва формирането на четивни умения в начална училищна възраст – от изграждане на умения за декодиране (техника на четене), от изграждане на умения за разбиране на прочетеното (съзнателност при четене), от синхронното изграждане на двете групи умения? Всъщност с предимство е формирането на мотивация за учене (четене) (Mandeva, 2016).

Мотивацията за учене (четене) е система от мотиви или вътрешни подбуди, главно осъзнати, по силата на които учещият усвоява знания и умения, формира навици и привички, изпълнява учебните си задължения и учебни дейности, насочени към развитие, усъвършенстване и самоусъвършенстване на способностите и личността му (Desev, 1999).

Важно е да се подчертае, че мотивацията на ученика за учене (четене) може умело да бъде направлявана от учителя фасилитатор (Gurova, 2014).

2. 4. Насърчаване на детското четене – неформално образование

Изследвания доказват, че мотивацията за четене е силно зависима от средата и културата на четене в социума, заобикалящ малкия читател. „Децата..., които се занимават с четенето като дейност през свободното време, виждат себе си като членове на общност от читатели, които си взаимодействат... и споделят любовта си към четенето... Родителите, приятелите... могат... да предадат навици за четене, като бъдат пример и демонстрират удоволствието, което може да донесе четенето“⁽²⁾. От казаното следва, че отговорност на образователната институция при насърчаване на детското четене е да „търси корени в човешката общност“ – да осигури „взаимодействие между всички възрастови групи – от баби и дядовци до възрастни“ (Плакроуз, 1992: 102). Богат потенциал за постигане на това има неформалното образование (в частност дейността по интереси, ПИГ).

3. „Училище за четене“

Инициативата „Училище за четене“ стартира през учебната 2015/16 г. в първи клас, ПИГ – ОУ „П.Р. Славейков“, В. Търново. Участници са:

- първокласници;
- техните родители и близки;
- учители и възпитатели от училището;

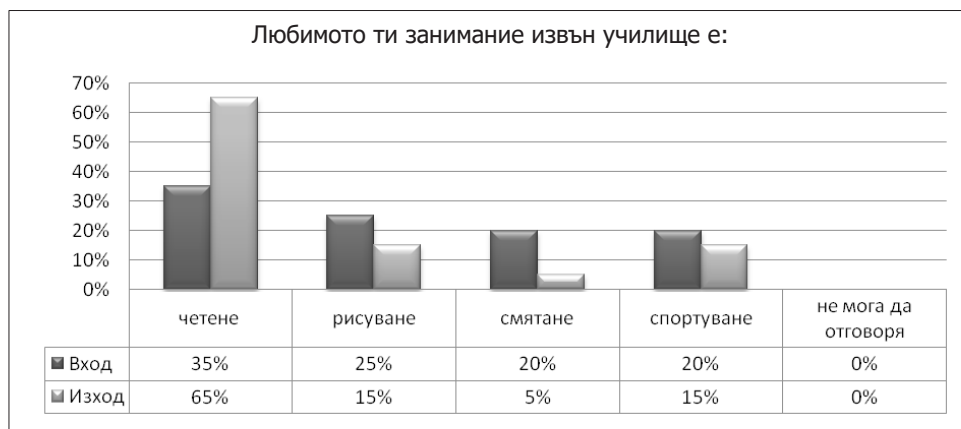
– студенти педагози от Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ – кръжок „Четящият студент, четящото дете“ с ръководител проф. д.п.н. М. Манева.

Два пъти месечно в контекста на провеждащите се дейности по интереси участниците в инициативата четат заедно свои любими четива и споделят впечатленията си от прочетеното, „играят“ с текстове и ги „дописват“ с четка и бои, с песен, стих или народна мъдрост. Стремешът е целенасоченото насърчаване на четенето по неформален път, чрез единоедействие на различни социални и възрастови групи, да доведе до превръщането му в базисно културно умение на детето за цял живот.

4. Ефекти от „Училище за четене“

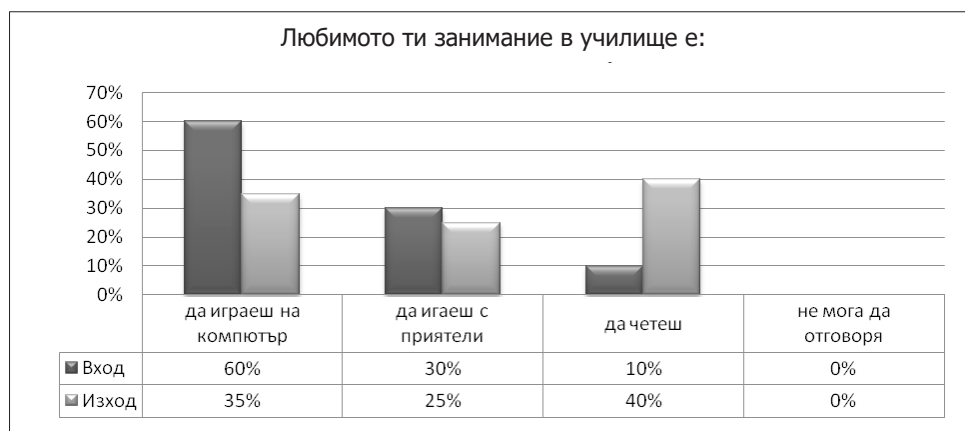
За да се докажат ефектите от „Училище за четене“, ще се представят и анализират данни от анкета, проведена на входа и на изхода на инициативата. Изследвани са двадесет деца от първи клас – ОУ „П. Р. Славейков“, В. Търново, ПИГ. Не е правен специален подбор на анкетираните – включени са всички деца, участващи в „Училище за четене“. Първокласниците са с нормално психофизическо развитие, на възраст 7 – 8 години. За всички тях официалният български език е първи език³⁾.

Анкетата е изградена от пет въпроса, които са закрити по форма, а според съдържанието са за мнение, отношение, оценка във връзка с поставени проблеми. Провежда се в устна форма. Работи се индивидуално с всеки ученик. Анкетатор е г-жа А. Николова – възпитател в ПИГ, първи клас (ОУ „П. Р. Славейков“, В. Търново) и докторант към катедра „Начална училищна педагогика“, Педагогически факултет, Великотърновски университет.

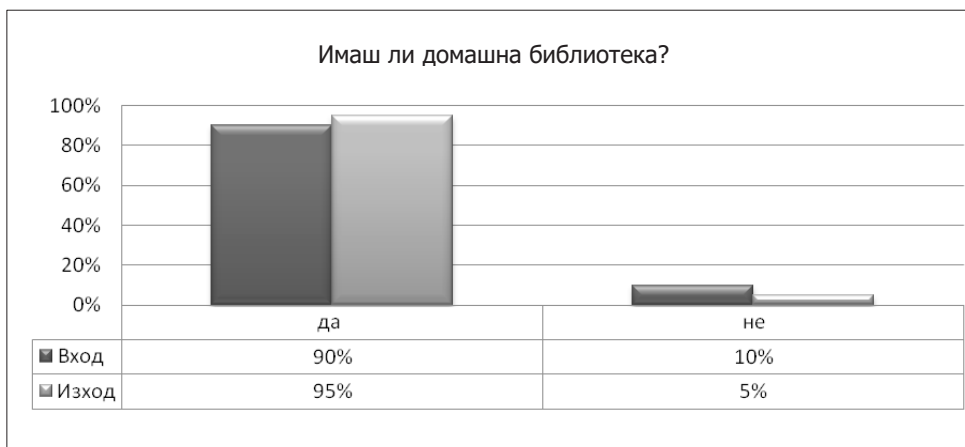
Графика 1. Отговори на въпрос № 1 от анкетата

На изхода на инициативата значително нараства процентът на децата, определящи четенето като свое любимо занимание в училище.

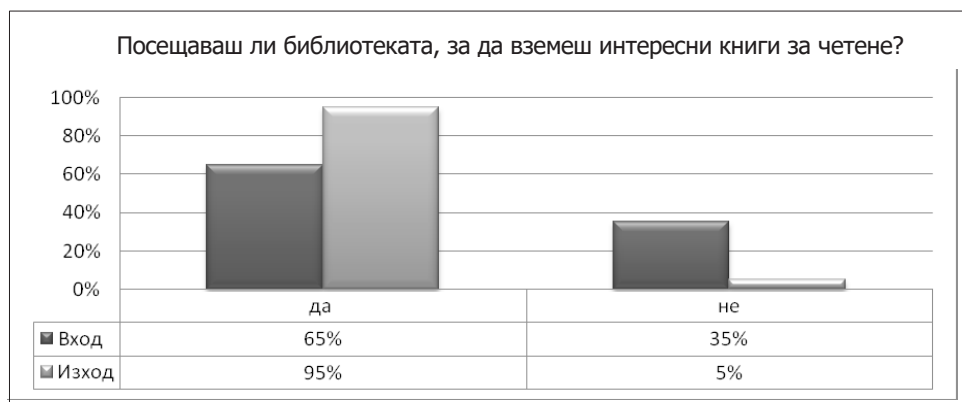
Графика 2. Отговори на въпрос № 2 от анкетата

На изхода на инициативата значително нараства процентът на децата, определящи четенето като предпочитано занимание в извънучилищни условия.

Графика 3. Отговори на въпрос № 3 от анкетата

На изхода на инициативата се забелязва увеличен брой на домашните библиотеки на първокласниците.

Графика 4. Отговори на въпрос № 4 от анкетата

На изхода на инициативата се забелязва повишен интерес сред първокласниците към обществената библиотека.

Графика 5. Отговори на въпрос № 5 от анкетата

На изхода на инициативата се забелязва нарастващо взаимодействие между семейството и учителя в усилията за насърчаване на детското четене.

Наблюденията показват, че първокласниците се включват с ентузиазъм в интерактивното четене. Оживено обсъждат кое е добро и зло, красиво и грозно. Четат и творят. Насърчават се „движещи сили“ в живота на детето – „страстта към развитие“, „страстта към израстване“, „страстта към свобода“ (Ш. Амонашвили)⁴⁾. Чрез езика и културата първокласникът „прави“ един по-справедлив и хуманен свят.

Всичко това рефлектира върху постиженията на учениците в края на учебната година – високо равнище на формираност на четивни умения според изискванията, разписани в Учебната програма по БЕЛ за първи клас⁵⁾.

5. Изводи

1. Мотивацията е водещ фактор за „влизане“ в четенето и за превръщането му в базисно културно умение за цял живот.

2. Детската мотивация е силно зависима от средата и културата на четене – както във формални, така и в неформални условия.

3. Приобщаването на хора от различни възрастови и социални групи към каузата за подкрепа на детското четене в контекста на неформалното образование е с определящо значение за постигане на удовлетворителни и устойчиви резултати.

4. Подобряват се четивните умения на първокласника, придобити в условията на формалното образование, и се гради „мост“ към самостоятелното учене (четене), включително в свободното време на малкия ученик и за удоволствие.

5. Четенето се превръща в нещо повече от владееене на езиков код. Става инструмент за хармонично, многостранно изграждане на детската личност.

Приложение

Училище за четене – дейност по интереси, ПИГ, първи клас

